Gerardus de Harderwyck: Commentum sex tractatuum Petri Hispani. Add: Tractatus posteriorum Aristotelis. Comm: Gerardus de Harderwyck

[Cologne: Heinrich Quentell], 1488 Seite 227

est incõueniens ꝙ idez equiuoce sit in diuersis
speciebus. ¶ Ad sextũ est dicendũ ꝙ cursor ⁊ pu/
gillator pñt capi dupl'r. Uno° ꝓut ꝑcant na/
tuales potẽtias currendi ⁊ pugillandi. Et sic ꝑ
tinẽt ad scdam spẽm. Alio° pñt capi vt ꝑcãt ar
tem vl' habitum currendi ⁊ pugillandi per ex/
ercitiũ genitũ. Et sic pertinet ad primã speciez
⁊ hoc modo ꝓprie accipiuntur. Quia nomina
verbalia in or si ꝓprie accipiãtur significãt ha
bitum. Et hoc modo naturalibus potentijs ⁊
impotentijs sepe non sunt nomĩa imposita idõ
sepe oportet vti nominibus improprijs cuius
modi sunt ista nomina cursor pugillator ⁊ si/
milia. ¶ Ad septimũ est dicendũ. ꝙ natura/
lis potentia ⁊ impotentia non sunt vnũ genus
nisi ad hũc intellectũ. Quia ponũtur loco vni
us generis. quia per idem non est subiectũ na/
turaliter potens ⁊ impotens. ¶ Ad octauũ est
dicendũ ꝙ non debent nomĩa nominari nec sũt
vnum genus vt dictum fuit. sed ponũtur loco
vnius generis subalterni innomĩati sicut in si
mili. Quia si aĩal qđ est genus subalternũ non
haberet nomẽ impositũ. Tunc dicerem⁹ speci/
es corporis animati sensibilis ẽ hõ vl' brutum

Secũdũz dubiũ est

Que sunt qualitates que in ista scđa specie re/
ponũtur. ¶ Solutio. oĩs aptitudines vl' in
clinatõẽs quibus substantia faciliter pt in su/
as operatõẽs vl' quibus in eisdem impedit. vt
sunt ꝓprie passiones ⁊ oĩs potentie aĩe siue
sensitiue siue appetitiue siue intellectiue siue mo
tiue. Et oĩm harũ spẽs. vt nutritiua generati/
ua augmẽtatiua visiua auditiua olfactiua gu/
statiua tactiua. sensus cõmunis ymaginatiua
fantasia estimatiua memoria appetitus sensiti/
uus irascibilis concupiscibilis voluntas in/
tellectus agens. possibilis. ⁊ oĩs virtutes na
turales quibus substantia est ꝑncipiũ agendi
ad extra ꝓut diffusi⁹ patebit circa veterẽ artem
Arestotelis. ¶ Tunc ibi.

¶ Tercia spẽs qualitatis est passio ⁊
passibilis qualitas vt ille qualitates q̃
efficiunt in sensibus passiones vt in gu
stu dulcedo amaritudo ⁊ silia. Et etiã
ille qualitates sunt in hac specie q̃ ab
aliq̃ibus passionibus generãtur. vel
facile vel difficile mobilibus ⁊ perma
nentibus. siue eñi nigredo ab aliq̃ pas/
sione naturali generetur siue ab egritu
dine siue ab estu q̃litas passibilis dr.

Hic ponitur tercia species subordinata essen/
tial'r huic generi generalissimo Qualitati scz. ⁊
dicitur passio ⁊ passibilis qualitas sic designa/
ta duplici nomĩe ꝓpter duplicẽ modũ inherẽ/
di ꝑm quẽ hec species afficit ⁊ qualificat suũ sb
iectũ ⁊ copulãtur hec nomina ꝑ coniũctionẽ co
pulatiuã. In signũ formalis ydẽptitatis eorũ
que per ipa significãtur. vñ ille qualitates di/
cũtur passibiles que in sensibus efficiũt passio
nes sicut dulcedo ⁊ amaritudo in gustu ⁊ cali/
dũ ⁊ frigidũ in tactu. ¶ Dicũtur etiã ille qua/
litates passibiles que generãtur ab aliquibus
prioribus passionibus in subiecto earum siue
tales passiones fuerint mobiles siue permanẽ/
tes. sicut exẽpli gratia siue egritudo ab aliqua
passione generet puta a terrore ira aũt tristicia
siue non. sed ab estu ⁊ egrotatiuis causis in sub
iecta egrotantis radicatis. sp dr q̃litas ꝑm hãc
spẽm. ¶ Circa istã spẽm sunt dubia.

Primũ dubium est

An hec spẽs sub vtroqz noĩe suo designet vnã
qualitatẽ in forma. ¶ Solutio sic. Quia da/
ta quacũqz qualitate que sub hac specie reponi
tur ipa dr passio simul ⁊ passibilis q̃litas. pas/
sio quidẽ inq̃ztũ ꝑ effectũ sue denominationis
mobiliter ⁊ cũ facili transitu informat suũ sub
iectũ. Sed dicit passibilis inq̃ztũ per effectum
sue denomiatõis ꝑmanẽter fixe ⁊ stabiliter cum
difficili transitu afficit ⁊ qualificat idẽ subiec/
tũ. verbi grã. frigiditas generãs passionẽ sensi
bilẽ in potentia passiua cũ inualesceret dicitur
passibilis qualitas. Si autẽ statim abierit q̃si
subito ⁊ impulse dr passio. Siľr pz per exem/
plũ de q̃litatib⁹ illatis. i. a passione ꝑma in sub
iecto causatis. cuiusmodi sunt accñа ꝑ sistolem
⁊ dyastolẽ cordis generata. vt ira gaudiũ odiũ
rãcor liuor angustia spes desideriũ. ⁊ sic de alijs
Hec enim qualitates dicuntur passibiles in/
q̃ntum radicitus inherent corpori per huius/
modi motus cordis. Cum autem debiliter in
heserint ⁊ statim euanuerint cum leui transitu
dicuntur passiones. Et similiter est intelligen
dum de qualitatibus ab his generatis. sicut ẽ
candor rubor causatus a pudore ⁊ verecũdia
et passione causata a timore ⁊ tristicia Hec em̃
qualitates ꝯñtes qualitates. Et si affixius et
diuturnius fuerint accidentibus causate. pas/
sibiles dicuntur velut ille. Si autem enim ab
huiusmodi accidentibus debiliter ⁊ mobiliter
radicatis causate fuerint transiunt de facili si/
cut ille. ⁊ dicũtur passiones.

albedo nigredo

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-iii-78/0227
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt
gefördert durch die DFG